Asia: K 19/2026 vp Valtioneuvoston ilmastovuosikertomus 2026, ti 8.9.2026 klo 10.00

Eduskunta
Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Tarja Silfver

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Tässä lausunnossa Luonnonvarakeskus tarkastelee valtioneuvoston ilmastovuosikertomusta 2026 erityisesti maatalouden ja maankäyttösektorin päästö- ja nielukehityksen, ilmastotoimien toimeenpanon ja vaikuttavuuden sekä Suomen LULUCF-velvoitteiden ja vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisen näkökulmasta. Lausunto perustuu käytettävissä oleviin kasvihuonekaasuinventaarion tietoihin ja Luken asiantuntija-arvioihin.

2 Lausunto

Luke pitää Ilmastovuosikertomusta 2026 pääosin selkeänä ja ajantasaisena kuvauksena Suomen päästö- ja nielukehityksestä. Kertomus tuo perustellusti esiin, että hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää edelleen merkittäviä lisätoimia erityisesti maankäyttösektorilla.

Maatalouden ilmastotoimet
Maatalouden taakanjakosektorille raportoitavien päästöjen kokonaisuutta kuvaava teksti on Ilmastovuosikertomuksessa selkeä. Nykyistä selvemmin voisi kuitenkin tuoda esiin, että maatalouden taakanjakosektorin metaanipäästöt syntyvät pääosin eläinten ruoansulatuksesta ja dityppioksidipäästöt maatalousmaista, erityisesti kasvien lannoituksen seurauksena. Lisäksi dityppioksidia syntyy myös lannankäsittelystä ja ojitetuilta turvepelloilta. Näiden päästöjen vähentäminen kasvi- ja eläintuotantoa vähentämättä on hidasta ja vaatii tuottavuuden kasvun lisäksi täsmätoimia, kuten täsmäviljelyä sekä ravinteiden kierrätyksen ja lannankäsittelyn kehittämistä esimerkiksi biokaasutuotannon yhteydessä. Tämän vuoksi maatalouden taakanjakosektorin päästöjen vähentäminen edellyttää pitkäjänteisiä toimenpiteitä ja vie aikaa.

Maatalouden maankäyttösektorille raportoitavia päästöjä voidaan sen sijaan vähentää merkittävästi turvepeltojen vesienhallinnan keinoin. Keskeisiä keinoja ovat säätösalaojitus, jolla pohjavedenpintaa voidaan säädellä ja pitää se tavallista korkeammalla silloin, kun pelloilla ei ajeta maatalouskoneilla, ja säätösalaojituksen mahdollinen yhdistäminen altakasteluun, jolloin voidaan saavuttaa selviä satohyötyjä. Heikkotuottoisia turvepeltoja voidaan myös vettää pysyvästi ilmastokosteikoiksi, joille on mahdollista saada tukea. Tätä vaihtoehtoa on toistaiseksi hyödynnetty hyvin vähän. Samoin on turvepeltojen nurmet – toimenpiteen laita, joka sekin vähentäisi nykyisen kasvihuonekaasuinventaarion mukaan turvepeltojen päästöjä.
Maankäyttösektorin maatalouspäästöjä olisi siten mahdollista vähentää jo lähivuosina ilman, että ruoantuotannon kokonaismäärää välttämättä vähennetään. Nykyiset kannustimet eivät kuitenkaan ole riittäneet toimien laajaan käyttöönottoon. Julkisen rahoituksen lisäksi on perusteltua selvittää yksityisen rahoituksen ja luotettavien hiilimarkkinamekanismien mahdollisuuksia

siten, että päästövähennysten lisäisyys, pysyvyys ja todentaminen varmistetaan.

Kaiken kaikkiaan Ilmastovuosikertomus antaa laajan ja ajantasaisen kuvan maatalouden päästökehityksestä ja hillintätoimien etenemisestä. Jatkossa on tarpeen tuoda nykyistä selvemmin esiin ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen yhteishyötyjä sekä toimien toimeenpanon, rahoituksen ja vaikutusten seurannan tilannetta.

Maankäyttösektorin ilmastotoimet
Ilmastovuosikertomuksessa kuvataan maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman (MISU) toimien toimeenpanoa, puuston kasvun ja metsien hiilinielujen vahvistamisen toimenpidepaketin toimeenpanoa sekä kasvihuonekaasuinventaarion ja seurannan kehittämistä. Tilannekuvan perusteella jää kuitenkin edelleen epäselväksi, miten toimeenpantujen ja suunniteltujen toimien yhteisvaikutus riittää vastaamaan maankäyttösektorin tosiasialliseen nettopäästöön, vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteeseen ja kauden 2026–2030 LULUCF-velvoitteeseen.

Taulukon 9 mukaan MISU:n keskeiset politiikkatoimet on pääosin toimeenpantu, mutta arvio niiden yhteenlasketusta päästövähennysvaikutuksesta on vain noin 1 Mt CO_2-ekv. MISU perustui jo valmistuessaan (vuonna 2022) osittain vanhentuneeseen tietopohjaan, minkä vuoksi suunnitelman vähintään 3 Mt CO_2-ekv. lisäisen nettovaikutuksen tavoitetta pidettiin alusta lähtien riittämättömänä suhteessa Suomen hiilineutraaliustavoitteeseen ja EU:n LULUCF-velvoitteisiin. Tilannetta on heikentänyt edelleen se, että kaikkia suunniteltuja toimia ei ole toimeenpantu täysimääräisesti rahoituksen ja vaikuttavien ohjauskeinojen puutteen vuoksi.

Erityistä huomiota tulisi kiinnittää kustannusvaikuttavien toimien toteuttamiseen. Esimerkiksi turvemaapeltojen viljelyä korotetulla vedenpinnalla on edistetty vain rajallisesti, vaikka kyseessä on yksi tunnetuista kustannusvaikuttavista päästövähennyskeinoista. Ilmastopolitiikan tavoitteiden, käytettävissä olevien keinojen ja niiden rahoituksen välistä tasapainoa tulisi seurata nykyistä järjestelmällisemmin.

Kertomuksessa todetaan perustellusti, että maankäyttösektorin päästö- ja nieluarviot ovat epävarmempia kuin muilla sektoreilla. Lisäksi kaikkien politiikkatoimien toteutumista ja vaikutuksia ei nykyisin pystytä seuraamaan riittävällä tarkkuudella. Erityisesti turvemaiden päästövähennystoimien seurannan kehittäminen on tärkeää. Turvepeltojen ja suonpohjien vettämisen yleistyessä tarvitaan ajantasaiset tiedot paitsi vetettyjen alueiden pinta-aloista myös vettämisen onnistumisesta, jotta toimien ilmastovaikutukset voidaan luotettavasti ottaa huomioon inventaariossa.

LULUCF-velvoitteiden ja hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen
Suomen LULUCF-velvoitteiden tarkastelussa on tärkeää erottaa velvoitekaudet 2021–2025 ja 2026–2030. Ensimmäisen velvoitekauden laskennalliseen tulokseen vaikuttaa olennaisesti hoidetun metsämaan vertailutasoon tehtävä tekninen korjaus, jonka johdosta Suomen arvioidaan mahdollisesti saavuttavan vuosien 2021–2025 velvoitteen. Ensimmäisen velvoitekauden laskennallinen täyttyminen ei kuitenkaan tarkoita, että maankäyttösektorin päästö- ja nielukehitys olisi ilmastotavoitteiden kannalta riittävä.

Kaudella 2026–2030 velvoite perustuu inventaarion mukaisiin päästöihin ja

poistumiin. Nykyisen tiedon perusteella niiden saavuttaminen on edelleen vaikeaa ja edellyttää lisätoimia.

Metsämaan hiilinielun kehitykseen vaikuttaa ratkaisevasti puuston kasvun ja poistuman välinen suhde. Siksi metsien kasvua vahvistavien toimien ohella myös hakkuukertymän kehitys on otettava avoimesti huomioon arvioitaessa hiilineutraaliustavoitteen ja maankäyttösektorin EU-velvoitteiden saavuttamista. Luonnollisten nielujen vahvistamisen keinot ja niiden kustannukset tulisi tuoda kertomuksessa nykyistä näkyvämmin esiin. Teknologisten hiilenpoistojen kehittäminen on perusteltua, mutta niiden rinnalla tarvitaan konkreettisia toimia maaperän päästöjen vähentämiseksi ja metsien hiilinielujen vahvistamiseksi.

Metsien käyttöön vaikuttavien toimien arvioinnissa on huomioitava ilmastovaikutusten lisäksi vaikutukset metsäteollisuuden tuotantoon, aluetalouteen, luonnon monimuotoisuuteen sekä puupohjaisten tuotteiden ja energian tuotantoon. Tämä ei kuitenkaan poista tarvetta tarkastella hakkuumäärien vaikutusta hiilinieluihin yhtenä keskeisenä ilmastopolitiikan muuttujana.

”Ilmastopolitiikan kustannustehokkuus” on nostettu Ilmastovuosikertomuksen vaihtuvaksi teemaksi. Kertomuksen mukaan monet maankäyttösektorin toimet, kuten turvepeltojen pohjaveden pinnan nostaminen, ovat kustannusvaikuttavuudeltaan hyviä. Tämä korostaa tarvetta tehostaa erityisesti vaikuttavimpien ja kustannustehokkaimpien maankäyttösektorin toimien toimeenpanoa. Samalla olisi tärkeää arvioida nykyistä selkeämmin, ovatko käytössä olevat toimet riittäviä suhteessa vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteeseen ja vuosien 2026–2030 LULUCF-velvoitteisiin. Kustannusvaikuttavuuden lisäksi tulisi tarkastella toimilla saavutettavia kokonaispäästövähennyksiä sekä toimien toteutettavuutta, pysyvyyttä ja toimeenpanon edellyttämää rahoitusta ja seurantaa. Mikäli kustannusvaikuttavimpia maankäyttösektorin toimia ei saada toteutettua riittävän laajasti, korostuu muiden nieluihin vaikuttavien tekijöiden, kuten metsien kasvun ja poistuman välisen suhteen, merkitys hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luke pitää Ilmastovuosikertomusta 2026 pääosin selkeänä ja ajantasaisena kuvauksena Suomen päästö- ja nielukehityksestä. Kertomus tuo perustellusti esiin, että hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää edelleen merkittäviä lisätoimia erityisesti maankäyttösektorilla. Maatalouden taakanjakosektorin päästöt ovat pysyneet pitkään suhteellisen vakaina ja vähenivät kasvihuonekaasuinventaarion pikaennakkotietojen mukaan vuonna 2025 hieman eläinmäärien laskun seurauksena, kun taas maankäyttösektori oli edelleen merkittävä nettopäästölähde.
Vaikka Luken alustavan arvion mukaan Suomi voi saavuttaa vuosien 2021–2025 LULUCF-velvoitteensa metsien vertailutason teknisen korjauksen johdosta, maankäyttösektorin päästö- ja nielukehitys muodostaa edelleen merkittävän haasteen vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteelle ja vuosien 2026–2030 LULUCF-velvoitteiden saavuttamiselle.
Erityisesti turvemaiden maaperäpäästöjä vähentäviä ja metsien puuston hiilinieluja vahvistavia toimia tulee tehostaa sekä varmistaa niiden riittävä rahoitus, toteutus ja vaikuttavuuden seuranta. Teknologiset hiilenpoistot voivat

täydentää näitä toimia, mutta ne eivät korvaa luonnollisten nielujen vahvistamista.

Jani Lehto

Johtaja, Biotalous ja ympäristö

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 07.09.2026 klo 08:31:31.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:
Tarja Silfver
Tarja Silfver, Juha Mikola, Kristiina Lång

Liitteet:

Tiedoksi: